

CURS DE**‘MISIOLOGIE ȘI ECUMENISM’**

Facultatea de Teologie ortodoxă „Sfântul Apostol Andrei”
Departamentul de teologie biblică și sistematică
Universitatea „Ovidius” Constanța

Pr. Lect. Univ. Dr. **Ciocan Tudor Cosmin,**

Topic:

„Ecumenismul în contextul actual”

Preliminarii

Pentru a avea o noțiune exactă despre ecumenism, este necesar să cunoaștem originile sale și dezvoltarea sa. În linii mari, ecumenismul a apărut la începutul secolului XX și s-a concretizat în efortul de apropiere între diferitele comunități de creștini. Dar natura și direcția acestui efort trebuie să fie studiată într-o realitate foarte complexă.

Originile

Vechii greci utilizau cuvântul *ὀικουμενική*, ecumenic, pentru a desemna tot pământul (pământul locuit) și în particular universalitatea firii umane. Deci ecumenic-ul avea sens de universal. “Substantivul *ecumenism*, este folosit astăzi sub sens global și abstract pentru a desemna totalitatea inițiativelor sau mișcărilor destinate promovării apropiierilor și unității creștinilor, este de fapt un neologism. El a fost creat spontan din adjectivul *ecumenic*, care, în istoria gândirii creștine a avut un sens precis”¹.

Acest cuvânt îl găsim la istoricul Herodot, cu sensul de mai sus. Este prezent de asemenea în Vechiul și Noul Testament unde privește strict sensul ordinar. Părinții l-au utilizat de asemenea vorbind despre Biserică ca sinonim

¹ Bernard Sesboué, *Œcuménisme*, dans *Dictionnaire de Spiritualité*, Paris, 1982, p. 631.

pentru cuvântul *catolic* sau *universal*. Cuvântul a trecut ușor în titulatura patriarhilor de Răsărit și la Sinoadele convocate în primul mileniu. În Noul Testament termenul de *oikouméné* (participiul fem. pasiv al vb. *oikein* = a locui) definește, prin substantivizare, întregul pământ locuit, întreaga lume cunoscută, fie în mod simplu granițele lumii greco-romane (Mat. 24, 14; Lc. 2, 1; Fapt. 11, 28; 17, 26; Rom. 10, 18; Apoc. 3, 10 etc.) Acest termen, pe de o parte, nu are încă o accepție spațială sau geografică strictă care indică numai extensiunea planului lui Dumnezeu cu privire la universul întreg. Este cert, pe de altă parte, că universalitatea Bisericii fiind *Israelul lui Dumnezeu și poporul Noului Legământ*, indică numai extensiunea teritorială de apartenență la singurul Domn și Stăpân unic și universal, Iisus Hristos, singurul mort și înviat pentru toți, cu scopul de a împăca lumea cu Dumnezeu. Acest adevăr se află în Evanghelia Sa care trebuie să fie vestită în *oikouméné*, și în Numele Său în care trebuie să se boteze toate neamurile. Criteriul fundamental de autenticitate a Bisericii și a imaginii de credință unică și universală va consta în conformitatea credinței și a vieții credincioșilor și a comunităților cu mesajul și kerigma unanim propovăduită și învățată în fiecare loc din lume și la fel.

Referitor la cele spuse mai sus, este suficient să dăm referire la două evenimente nouotestamentare: criza din Galatia care amenința pericolos unitatea și universalitatea Bisericii (soluționată de Sf. Pavel prin trimiterea la hotărârile Sinodului Apostolic Gal. 2, 1-20), și la criza din Corint care viza ecumenicitatea Bisericii și diviza credincioși în diferite grupări. Pentru a rezolva situația, Pavel apelează la *agapé*, reînvie fundamentul unic și universal al credinței și încheie: *Deci ori eu, ori aceia...* (I Cor. 15, 11).

Ecumenicitatea Bisericii și unitatea sa sunt inseparabile de apostolicitatea sa. Caracterul universal al Bisericii este mereu înțeles cu referire la fidelitatea față de *kerigma apostolică*, kerigmă care posedă în ea însăși autenticitatea și

eficacitatea Bisericii, și care nu trebuie privită ca un cuvânt de om, ci însuși Cuvântul lui Dumnezeu (I Tes. 2, 13). “Episcopul nu era doar capul conducător al Bisericii, ghidul comunității locale, ci era cel care îi asigura credinței continuitatea transmiterii mesajului apostolic în baza unei succesiuni legitime, și loc de solidaritate și comuniune cu ceilalți episcopi ai aceleiași regiuni și finalmente *oikouméné* în toate, altfel zis cu a Bisericii universale”.²

Referirile neotestamentare menționate (Gal. 2, 1-20; I Cor. 15, 11, I Tes. 2, 13) sunt pomenite în scrierile primilor Părinți – Ignatie, Clement, Irineu – și necesită o privire atentă asupra termenului patristic de comuniune între Bisericile locale (cele din Iudeea, Asia Mică sau din lumea greco-romană) care se exprima prin schimbul de scrisori, de vizite și prin colectele făcute în sprijinul fraților mai nevoiași.

Reînnoirea sensului, una de amploare, i-a fost adusă de către protestanți, cuvântul voind să desemneze o *universalitate*, deși exista cuvântul *catolic* în serviciul Bisericii romane, preferat a fost acele de *ecumenic*. Această inițiativă se petrecea într-un Congres de tineri ținut la New York în 1900, care pentru prima dată se numea ecumenic.³

Mișcarea ecumenică

Începe la începutul secolului XX, deși inițial nu a luat acest apelativ, numele fiind adoptat mai târziu prin meritul teologului Söderblorn în anul 1920, la Geneva, unde propunea o viitoare Conferință ecumenică, fapt întâmplat la Stockholm în 1925. “**Mișcarea ecumenică** (gr. *oikoumene* = *imperiul roman* (Lc. 2, 1), *pământul întreg* (Mat. 24, 14); Fapt. 11, 28), *pământul locuit, lumea*) promovează refacerea unității văzute a Bisericilor divizate de-a lungul istoriei

² Ibidem, p. 633.

³ Dictionnaire de Théologie Catholique, Paris 1972, Tom. VI, p. 3344.

(din cauza factorilor teologici și neteologici), pe calea acordurilor și dialogului teologic, a mărturiei comune, a cooperării și asistenței reciproce interbisericești. Începuturile Mișcării ecumenice se află în încercările confesiunilor ieșite din Reforma secolului XVI de a relua dialogul cu Bisericile istorice, tradiționale (Conciliile de *unire* dintre Ortodoxie și Catolicism, în secolele XIII și XV, nu pot intra în această categorie, deoarece *uniatismul* n-a fost niciodată acceptat ca metodă de unire)".⁴

Cuvântul *ecumenic* a fost acceptat de către toți participanții, iar mișcare pentru unitatea tuturor creștinilor a fost numită: mișcare *ecumenică*. "Ecumenismul este în primul rând o stare de fapt a Duhului Sfânt...este o acțiune personală a Duhului Sfânt care are propria-i spiritualitate; este o stare de fapt a răspunsului nostru la această acțiune prin însăși forța Duhului".⁵

În Anglia, începutul ecumenismului l-a marcat începutul noii mișcări religioase, intitulată Mișcarea de la Oxford. Pe ordinea de zi a acestei mișcări era întoarcerea la Biserica primitivă, analiza de fapt a Bisericii lor, și descoperirea doctinar-liturgică a ceea ce a fost Biserica lor înainte de Reformă. "Ecumenismul desemnează mișcarea susținută prin Duhul Sfânt care redă creștinilor ascultarea dorinței lui Hristos, manifestată în rugăciunea Sa pentru Unitate (In. 17, 20-23). În ciuda separațiilor și opozițiilor între creștini, el are mereu în vedere aspirațiile către reîntoarcerea la unitate. O mișcare mai vizibilă s-a manifestat la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, în Bisericile reformate, în Comuniunea anglicană și în Bisericile Ortodoxe; aceste inițiative

⁴ Pr. prof. dr. I. Bria, Mișcarea ecumenică, în vol. Tratat de Teologie dogmatică și ecumenică, ed. România creștină, Buc. 1999, p. 243.

⁵ Yves Congar, Essais œcuméniques. Le mouvement, les hommes, les problèmes, éd. Le Centurion, Paris 1984, p. 175.

au atins punctul culminant, în 1948 prin Conciliul Ecumenic al Bisericilor (CEB)”⁶.

Mișcare ecumenică a fost oficial recunoscută de Biserica catolică prin Conciliul II Vatican, a cărui decret *Unitatis redintegratio*⁷, a fost promulgat de papa Paul VI în 21 noiembrie 1964.

Mișcarea ecumenică poate lua diferite **forme solide și complementare**:

1. *Ecumenismul spiritual*, care pleacă de la separațiile dintre confesiuni, separații care dezbină, la rugăciunea pentru Unitate, care unește. Această formă de ecumenism este prezentă în viața liturgică a marilor confesiuni creștine ca expresie a rugăciunii Mântuitorul Hristos (In. 17, 21).⁸

⁶ Jacques-Élisée Desseaux, Nouveau vocabulaire œcuménique, CERF, Paris, 1980, p. 87.

⁷ “Prin *Mișcarea ecumenică* se înțeleg activitățile și inițiativele suscitade și organizate, în funcție de diferitele necesități ale Bisericii și după împrejurări, în favoarea unității creștinilor. Astfel sunt, în primul rând, toate eforturile de a elimina cuvintele, judecățile și actele care nu se potrivesc, după adevăr și dreptate, situației fraților despărțiți și care de aceea îngreunează relațiile cu ei; apoi, în cadrul întrunirilor organizate cu intenție și în spirit religios între creștinii din diferitele Biserici sau comunități, este *dialogul* purtat de experți cu pregătire adecvată, unde fiecare își poate expune mai profund învățătura Comunității proprii și îi poate prezenta limpede caracteristicile. Prin acest dialog toți dobândesc o cunoaștere mai adevărată și o prețuire mai justă a învățăturii și a vieții fiecărei comunități; în același timp, aceste Comunități ajung să colaboreze mai larg în felurite acțiuni cerute de orice conștiință creștină, pentru binele comun, și se întâlnesc, în modalitatea permisă, pentru a se ruga în comun. În sfârșit, toți își examinează fidelitatea față de voința lui Hristos privitor la Biserică și întreprind, după cum se cuvine, o activitate susținută de reînnoire și de reformă”, Actele Conciliului II Vatican, Nyregyhaza, 1990, p. 122.

⁸ Biserica Ortodoxă păstrează până astăzi în Sfânta Liturghie, slujba centrală din cadrul cultului divin, *Ectenia pentru cei chemați*. “Dar cuvântul *cei chemați* mai poate lua azi și un sens profetic. Prin el Biserica poate exprima datoria ei de a se ridica și la un viitor, când va face iar misiune mai intensivă și va avea catehumeni. Dar cuvântul poate avea și un sens eshatologic, exprimându-se prin el că cei ce rămân în stare de chemare dar nu s-au hotărât la o viață de adevărați credincioși, vor fi poftiți la judecata din urmă a lui Dumnezeu să iasă dintre cei ce vor rămâne în Împărăția cerurilor, în calitate de credincioși (Mat. 24, 12)...ectenia pentru cei chemați e bine să fie menținută și pentru că de la început în adunările creștine de cult aducerea jertfei euharistice era precedată de o lucrare de propovăduire serioasă și Biserica ar trebui să revină din nou la această practică....timpul nostru și tradiția apostolică ne cer să nu reducem Sfânta Liturghie nici numai la aducerea jertfei lui Hristos și la

Duhul Sfânt cheamă pe toți creștinii care trăiesc întru această rugăciune pentru Unitate, la convertirea inimii lor și la sfințenia vieții. Duhul este în rugăciune, suflă, lucrează, face ca frații să se întâlnească și toți copiii cei împreunăști ai lui Dumnezeu (In. 11, 52).

Latura ecumenismului spiritual a fost propusă de către preotul catolic Couturier și a avut o repercurșiune excepțională. Această acțiune a început în 1933 prin rugăciunea pentru unitatea tuturor creștinilor în cadrul căreia toți creștinii puteau să se asocieze în toată libertatea spirituală. Deși părintele a murit în 1953 activitatea ecumenismului spiritual s-a perpetuat în rândul tuturor confesiunilor creștine din Apus. Practica *Săptămânii de rugăciune universală pentru unitatea creștinilor* și concepția sa eclesiologică au luat numele de ecumenism spiritual. Chiar Vatican II, în decretul privitor la ecumenism, și-a însușit această terminologie: *această convertire a inimii și această sfințenie a vieții, cu rugăciunile particulare și publice pentru unitatea creștinilor, trebuie să fie înțelese ca întreg suflet a mișcării ecumenice și pot pe drept să fie numite ecumenism spiritual.*⁹

Acest ecumenism spiritual poate deveni dimensiunea vieții creștinilor care vor să-l mărturisească împreună pe Iisus Hristos. “Pentru unitatea în care oamenii au fost creați la început în condiția curăției, sau a sfințeniei, chiar prin trupuri, Hristos a luat trupul nostru și l-a dus la supremul grad de sfințenie, contrar plăcerilor și egoismului, ca, unind trupurile noastre cu El, să putem fi ridicați la acea sfântă unitate prin trupuri de la început. Astfel, putem depăși și în privința aceasta mai puțină unitate...Duhul ne unește cu adevărat într-o comuniune durabilă, pentru că tot El ne sfințește. Dar Duhul comuniunii și al sfințirii prin trupuri ni se dă din Hristos, prin împărtășirea de

împărtășirea de ea, dar nici numai la *stăruirea în învățătura apostolilor*, ci să dăm întreaga importanță ambelor părți”, Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, ed. Mirt. Olteniei, Craiova, 1986, p. 217-218.

⁹ S. Spinsanti, *Œcuménisme spirituel*, dans la *Dictionnaire de la vie spirituelle*, éd. Du CERF, Paris, 1983, p. 770.

trupul Lui”¹⁰.

2. *Ecumenismul doctrinal* constă în realizarea dialogurilor în materie de credință și despre credință. Ecumenismul nefiind o disciplină teologică specializată, este astfel dimensiunea întregii cercetări teologice.

3. *Ecumenismul istoric*. G. Florovsky, vechi profesor de patrologie la Sainte-Serge – Paris, a propus să se lărgescă conceptul de unitate al Bisericii, aici incluzând toată gândirea numită Tradiție. Unitatea nu e mai mult afirmată decât în categoria spațiului geografic, ci și în cel temporal (Ecumenism in time).

4. *Ecumenismul internațional*, constă din întâlnirile între persoane și grupări private. Ecumenismul a ajuns la autoritățile responsabile ale Bisericilor și e privit ca o întoarcere a instituțiilor eclesiastice spre ele însele.

5. *Ecumenismul secular* este angajamentul comun al creștinilor de a prelua sarcinile vremurilor istorice în care ei trăiesc, slujirea semenilor, pacea, dreptatea și dezvoltarea socială. Acest tip de ecumenism exprimă cel mai consistent unirea deja existentă între persoanele umane, indiferent de confesiune – și cu atât mai mult în întâmpinarea greutăților istoriei – și pregătește cel mai temeinic cale spre adevărata Unitate (doctinară, cultică, canonică).¹¹

Mișcarea ecumenică. Repere istorice

Referitor la dorința creștinilor de a fi una, secolul XIX a fost timpul unei pregătiri intensive, multiple, dar fără obiective precise, fără o viziune clară a fracțiunilor confesionale ce se doreau a fi *membre al Trupului tainic*. Cu toate acestea Bisericile vor rămâne solidare unele cu altele pentru a continua misiunea la care au fost chemate de Mântuitorul însuși.

¹⁰ Pr. prof. dr. D. Stăniloae, nota 1997, la trad. Sf. Chiril al Alexandriei, comentariu la Evanghelia după Ioan, P. S. B. vol.41, ed. Inst. Bibl. și de Mis. al B. O. R., Buc. 2000, p. 1060.

¹¹ Jacques-Élisée Desseaux, op. cit.

Conferința din Edinbourg

Setea de unitate da naștere în inima secolului XIX organizațiilor internaționale și interconfesionale să se compare în mod paralel cu intensitatea grandioasă a primilor misionari. Inițiativa lor se dovedea sensibilă scandalului provocat de *crearea spiritului păgân al vremii* și al *opoziției dintre Evanghelie și societatea începutului de secol XX*. După lungi discuții, societățile de misiune protestante decid să organizeze o mare conferință comună. Aceasta a fost Conferința din Edinbourg în 1910 care lansa ca temă de lucru *Evanghelizarea lumii în această generație* (John R. Mott)

O mie două sute de delegați, misionari, preoți, laici asiatici și africani s-au reunit pentru a studia problema întâlnirii cu religiile necreștine. Ei nu trebuiau, în principiu, să abordeze problemele de doctrină, ci fuseseră plasați înaintea apelurilor presante a delegaților asiatici ce insistau asupra sloganului lor: *o Biserică creștină unică fără diviziuni confesionale*¹², și aceasta în ciuda rezervelor emise înaintea conferinței de către aripa vechilor anglo-catolici din cadrul Bisericii anglicane care au fost reprezentați în număr considerabil. Momentul Edinbourg a fost la convergența mișcării misionare cu mișcările studențești și ale anglicanismului american.¹³

Unul dintre participanții la Conferința din Edinbourg, episcopul anglican de origine americană Charles Brent (1862-1929), pe atunci misionar în Filipine, convins de viziunea conferinței și de noile responsabilități care se puneau în mișcare, a determinat întrunirea Convenției Generale a Bisericii Episcopale din S. U. A. să înceapă în 19 octombrie 1910 convocarea unei conferințe pentru studiul problemelor referitoare la credința și la constituția

¹² O astfel de decizie spectaculoasă nu s-a concretizat, dar a apărut o nouă linie de forță a acestui mesaj entuziast. S-a constituit un *Comitet de permanență* condus de J. Mott și J. Oldham ca președinte și secretar, comitet care va da naștere în 1921 *Consiliului Internațional al Misiunilor* (n. a).

¹³ Bernard Sesboüé, op. cit., p. 650.

Bisericii, și să invite toate comunitățile creștine spre a se uni, pentru a pregăti și a organiza o viitoare conferință. Acesta a fost începutul mișcării *Credință și Constituție*.

Credință și Constituție

Comitetul de permanență, care a fost înființat la Edinbourg, și-a propus să sondeze starea de spirit din Biserici și să pregătească o conferință reunind delegați oficiali pregătiți să abordeze probleme de ordin doctrinar.

Primul război mondial a întrerupt pregătirile. Imediat după război, o delegație americană vine în Europa, cu scopul de a lua contact cu Bisericile ortodoxe și pentru a invita pe papa Benedict XV spre a-și trimite reprezentanți. Trebuie aici menționată deschiderea papei Benedict XV spre efortul pacifist și misionar al vremii de după primul război mondial. “Papa a încurajat în mod deosebit misiunile care au avut de suferit...și i-a chemat pe toți catolicii din lume să ia parte la opera misionară”.¹⁴ Cu toate acestea răspunsul papei la inițiativa protestantă americană a fost unul negativ.

Între timp, în numele patriarhului ecumenic și a unsprezece mitropoliți ortodocși, a fost trimisă în ianuarie 1920 o scrisoare oficială¹⁵ care privea nedumerirea Ortodoxiei cu privire la prozelitismul protestant ascuns la umbra evanghelizării lumii, și solicita în același timp înființarea unei alianțe de asistență reciprocă în *demersurile ecumeniste*. “În același an, Conferința episcopilor anglicani din Lambeth lansa un *Apel către întreaga lume creștină*, afirmând credința comună și sugerând o co-fraternitate comunitară a cărei unitate se manifesta prin bogăția diversității vieții și smereniei”.¹⁶

Credință și constituție a reușit două întruniri. Conferința de la Lausanne

¹⁴ Augustus Frantzen, Remigius Bäumer, *Istoria papilor*, ed. Arhiep. Romano-catolice, Buc. 1996, p. 403.

¹⁵ “Este vorba de enciclica Patriarhiei ecumenice de Constantinopol care propune înființarea unei federații (gr. koinonia) care să faciliteze reunirea Bisericilor separate, prin dialog teologic, misiune comună, asistență reciprocă”, Pr. prof. dr. I. Bria, idem, p. 245.

¹⁶ Bernard Sesboué, op. cit.

(3-8 august 1927) prezidată de mgr. Brent, reunea patru sute de delegați provenind din 108 Biserici. Conferința a fost mai cu seamă marcată de influența anglicană; problemele abordate erau de ordin eclesiologic; rapoartele trimise Bisericilor inaugura o viziune de ansamblu asupra unității Bisericii, existând desigur și rezerve din partea delegației ortodoxe.

Numeroasele întâlniri datorate Comitetului de continuitate de la Lausanne sub direcția mgr. Brent, apoi a arhiepiscopului de York William Temple, au permis o mai bună cunoaștere reciprocă și o adevărată încredere. Rezultatul acestor succese s-a concretizat în Conferința din Edinbourg care a avut loc în august 1937. “Tradițiile calvine și luterane erau mult mai cunoscute participanților; mesajul adoptat deschidea dorința spre o căutare mai profundă a ceea ce trebuie să fie ecumenismul. *Noi suntem în ascultarea Domnului nostru pentru că noi căutăm mijloacele de a se manifesta în lume unitatea noastră* (Temple). De aici s-a luat decizia de a se lucra pe viitor pe latura Creștinismului practic (*Life and Work*), în vederea constituirii unui Conciliu Ecumenic: *studiul doctrinar și acțiunea practică* apăreau ca sprijinindu-se una pe cealaltă”.¹⁷

Creștinismul practic (Life and Work)

Pe durata a nouăsprezece secole, în cadrul tuturor Bisericilor și a tuturor țărilor, se găseau *inițiative multiple de a lansa pentru studiu și de a pune în lucrare consecințele credinței în viața practică și în societate*. Așa au apărut asociații contra sclavagismului, alcoolismului, asociații protestante pentru studiul practic al problemelor sociale, mai ales în Franța, vorbindu-se tot mai mult de *creștinismul social*.

În acest context se naște Alianța universală pentru prietenie internațională prin Biserici, având prima întrunire la 2 august 1914 la Constantza (Elveția), iar Comitetul s-a întrunit în sesiune plenară la Haye în 1919.

¹⁷ Ibidem, p. 651.

Programul avea să fie repus într-un cadru mult mai larg, grație personalității arhiepiscopului Nathan Söderblom (1866-1931) de Upsala și în virtutea neutralității suedeze pentru a continua contactele internaționale pe durata ostilităților dintre anii 1914-1918.

Vechiul păstor al Bisericii suedeze s-a angajat la Paris într-o mișcare intitulată Mișcarea studențească (FUACE) având relații excelente cu responsabilii anglicani și ortodocși. Söderblom era omul capabil să organizeze o conferință mondială a cărei necesitate nu era de egalat; așa s-a întrunit Conferința de la Stockholm ținută pe 19-29 august 1925. “Lista rapoartelor care aveau să fie pregătite dau ideea de amploare asupra ceea ce se urmărea: datoria Bisericii de a lumina planul lui Dumnezeu asupra lumii; Biserica și problemele economice și industriale; Biserica și problemele sociale și morale; Biserica și relațiile internaționale; Biserica și educația; cooperarea între Biserici”.¹⁸

La Stockholm au participat 600 de delegați reprezentând Bisericile a 37 de națiuni. Era pentru prima dată când Germania își regăsea adversarii săi din timpul războiului. Protestanții francezi au fost foarte activi; ortodocșii și protestanții lucrau împreună. Înainte de a aborda problemele practice, Conferința nu a putut să evite aspectele teologice: care este relația între acțiunea umană și Împărăția lui Dumnezeu ? Dar întâlnirea s-a dovedit a fi unitară, dialogul putea și trebuia să continue.

Conferința de la Oxford (12-26 iulie 1937). Pregătirile conferinței au fost asigurate de personalități, deja marcante, a ecumenismului protestant: John Mott, arhiepiscopul Temple, J. Oldham etc. Pe masa discuțiilor erau teme importante pentru timpul interbelic: problema naționalist-socialistă care angaja Bisericile și mărturisirea credinței, nu numai aspectul ei practic. Revelația conferinței a fost teologul protestant Karl Barth care a propus un *nou model de trăire creștin-contemporană*, anume *Evanghelia socială*. El a

¹⁸ Ibidem.

insistat asupra importanței Cuvântului lui Dumnezeu din perspectiva alterității sale ca fiind singura sursă de autoritate pentru Biserică și viața umană. “Prima datorie a Bisericii, declara mesajul final al Conferinței, și cel mai mare serviciu pe care ea poate să-l aducă omenirii este de a fi cu adevărat Biserică...”¹⁹

Înființarea Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CEB)

În anul 1928 W. A. Visser't Hooft scria în teza sa de doctorat intitulată *Ultimul plan al Evangheliei sociale în America* (Haarlem, 1928): *nu se poate realiza în mod concret tendința de unire a Bisericilor și aconfesiunilor creștine dacă nu se ajunge la o sinteză între concilierea practică și etică (Stockholm) și concilierea doctrinară și confesională (Lausanne).*

Pregătirile în vederea înființării CEB s-au plănuit încă din 1937 pe teren anglican datorită arhiepiscopului Temple și a lui John Oldham. La Utrecht în mai 1938, un Comitet Provizoriu a CEB în formare a fost desemnat: prezidat de arhiepiscopul Temple, vice președinte pastorul Boegner (președintele Federației Protestante din anul 1929 până în anul 1961), arhiepiscopul Germanos (reprezentantul patriarhatului ecumenic de Constantinopol) și nu în ultimul rând John Mott. Comitetul apelase la W. A. Visser't Hooft pentru postul de secretar.

Prima întrunire urma să se țină în 1940 sau 1941. Este imposibil a se evoca aici toate forțele care au trebuit să fie implicate pentru a menține relațiile strânse, încrezătoare, între Bisericile împrăștiate din cauza celui de al doilea război mondial (1939-1945); fiecare dintre ele avea de a face cu dramele conflictului, suferință, etc. Un element capital pentru menținerea comuniunii în divizările dinaintea războiului a fost în mod cert *Conferința Mondială a Tinerilor* (Amsterdam, 1939), organizată de către Asociațiile mondiale ale tinerilor (YMCA, YWCA, FUACE ultima fiind comisia de tineri a CEB aflat în formare) și de Alianța universală pentru prietenie

¹⁹ S. Martineau, *Pédagogie de l'œcuménisme*, Paris, 1965, p. 269.

internațională între Biserici. Toate au avut influență considerabilă prin viața culturală pusă în contact de către cei 1500 de participanți. Pe de altă parte, *serviciile ocazionale* au contribuit la menținerea legăturilor ecumenice: Serviciul de pe lângă victimele refugiate din fața discriminării naziste contra non-arienilor, creat în anul 1939, serviciul *Cimade* în Franța, Serviciul de ajutor spiritual al prizonierilor de război, Departamentul de reconstrucție și întrajutorare a Bisericilor, care avea să devină Comisia de întrajutorare a CEB. În 1945 episcopul Berggrav din Oslo, care devenea președintele Alianței Universale pentru prietenia internațională prin Biserici, prins de naziști, a putut spune că: *în timpul ultimilor ani noi ne-am văzut mult mai aproape unul de celălalt pentru că am putu comunica unul cu celălalt. Ne-am rugat mai mult împreună, am ascultat împreună mai mult Cuvântul lui Dumnezeu, inimile noastre au fost mai mult timp împreună.*²⁰

În sfârșit prima adunare constitutivă a CEB s-a ținut la Amsterdam la 22 august - 4 septembrie 1948. Structurile necesare pentru funcționare au fost nominalizate împreună cu Comitetul Central și un prezidiu format din cinci persoane: John Mott ca președinte de onoare, pastorul Boegner, arhiepiscopul Germanos, episcopul Oxnam al Bisericii metodiste din SUA, și un chinez în persoana profesorului Chao.

Consiliul Ecumenic al Bisericilor este o asociație frățească a Bisericilor care mărturisesc pe Domnul Iisus Hristos ca Dumnezeu și Mântuitor după Scripturi și care se trudesesc să răspundă împreună vocației lor comune pentru slava singurului Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.²¹ Pentru buna desfășurare a CEB nu –sa insistat nici asupra unei unice Biserici, nici asupra ideii de super-Biserică. Secretarul general al CEB declara: *Noi suntem un Consiliu al Bisericilor și nu Consiliul Bisericii nedivizate. Însuși numele nostru acuză feblețea și smerenia noastră înaintea lui Dumnezeu, căci nu*

²⁰ Bernard Sesboüé, op. cit., p. 653.

²¹ Actes du Synode national de l'Église Réformée de France, valence, 1961, p. 57.

*trebuie să existe și nu este în realitate decât o singură Biserică a lui Hristos pe pământ. Pluralitatea noastră este o gravă anomalie. Numele nostru trebuie să urce astfel ca noi să fim conștienți de această situație, să nu o acceptăm în mod pasiv, trebuie să mergem înainte către realizarea Sfintei Biserici universale.*²²

Bisericile ortodoxe și CEB

În cadrul activităților CEB numărul Bisericilor membre a evoluat constant: în 1980, după trei sute de ani, protestanții, anglicanii, ortodocșii și catolicii pot fi din nou în dialog constructiv, fiind neapărat necesară abordarea relației CEB cu Bisericile ortodoxe.

Apropape de la începutul secolului XX s-a putu vedea, grație relațiilor personale, a mișcărilor internaționale ale studenților, a vizitelor reciproce a Bisericii episcopale din S.U.A. și a altor factori, responsabili ortodocși au participat oficial la marile conferințe ecumenice. În cadrul conferinței *Credință și Constituție*, ca și în cadrul *Creștinismului practic*, atitudinea ortodocșilor a fost neschimbată: participare, discursuri, afirmarea unei linii constante. *Reuniunea nu poate avea loc decât pe baza credinței comune și a mărturisirii vechii Biserici indivizibile a celor șapte sinoade ecumenice și a celor prime opt secole.*²³ *Sfânta Biserică ortodoxă singură a apărat deplin și integral credința lăsată în grija unei credințe comune tuturor sfinților* (Evanston, 1954).

Biserica Greciei și patriarhatul ecumenic au fost prezente la Adunarea constitutivă din 1948. Mgr. Germanos avea să fie de la început un susținător activ în cadrul întâlnirii sale cu N. Söderblom în 1910 la Constantinopol în perioada celei de a IX-a Conferință a FUACE și până la moartea sa în 1952, alături de celălalt apostol al unității creștine care a fost patriarhul Atenagora.

²² Visser't Hooft, *Le temps du rassemblement*, apud Bernard Sesboüé, op. cit., p. 653.

²³ Mgr. Germanos, *Lausanne*, 1927, apud Bernard Sesboüé, op. cit.

A treia Adunare CEB a fost în localitatea New-Delhi (1961), după tensiunea războiului rece care a străbătut Europa, și după criza din Ungaria în 1956. Au urmat consultații prealabile în urma cărora Bisericile ortodoxe ale Rusiei, României, Bulgariei și Poloniei au devenit în mod oficial membre ale CEB. Această atitudine de conciliaritate a fost salutăată și de papa Ioan Paul al II-lea (31 mai 1980) în urma întâlnirii cu responsabili Bisericii neocatolice: *Nu putem să respirăm în creștinism...cu un singur plămân; trebuie să avem doi plămâni, altfel spus oriental și occidental...*.²⁴

Există numeroase documente recente în care Bisericile Ortodoxe s-au pronunțat cu privire la raportul lor cu Mișcarea ecumenică și cu CEB de la Geneva. Forma, conținutul și autoritatea acestor documente este diferită de la o perioadă (1948-1985) la alta (1985-1998)²⁵ și despre aceste atitudini mai recente ne vom ocupa într-un viitor material.

Bibliografie

1. *Actele Conciliului II Vatican*, Nyregyhaza, 1990.
2. *Actes du Synode national de l'Église Réformée de France*, Valence, 1961.
3. Sesboüé Bernard, *Œcuménisme*, dans Dictionnaire de Spiritualité, Paris, 1982.
4. Pr. prof. dr. I. Bria, *Mișcarea ecumenică*, în vol. *Tratat de Teologie dogmatică și ecumenică*, ed. România creștină, Buc. 1999.
5. Pr. prof. dr. I. Bria, *Biserica Ortodoxă și Mișcarea ecumenică*, în vol. în vol. *Tratat de Teologie dogmatică și ecumenică*, ed. România creștină, Buc. 1999.
6. Yses Congar, *Essais œcuméniques. Le mouvement, les hommes, les*

²⁴ Documentation catholique, 6 juillet 1980, p. 634.

²⁵ Pr. prof. dr. I. Bria, *Biserica Ortodoxă și Mișcarea ecumenică*, în vol. cit., p. 247.

- problèmes*, éd. Le Centurion, Paris 1984.
7. Jacques-Élisée Desseaux, *Nouveau vocabulaire œcuménique*, CERF, Paris, 1980.
 8. *Dictionnaire de Théologie Catholique*, Paris 1972, Tom. VI.
 9. *Documentation catholique*, 6 juillet 1980.
 10. Augustus Frantzen, Remigius Bäumer, *Istoria papilor*, ed. Arhiep. Romano-catolice, Buc. 1996.
 11. Mgr. Germanos, Lausanne, 1927, apud Bernard Sesboüé, op. cit.
 12. Hooft Visser't, *Le temps du rassemblement*, apud Bernard Sesboüé, op. cit.
 13. S. Martineau, *Pédagogie de l'œcuménisme*, Paris, 1965.
 14. S. Spinsanti, *Œcuménisme spirituel*, dans la Dictionnaire de la vie spirituelle, éd. Du CERF, Paris, 1983.
 15. Pr. prof. dr. D. Stăniloae, nota 1997, la trad. *Sf. Chiril al Alexandriei, comentariu la Evanghelia după Ioan*, P. S. B. vol.41, ed. Inst. Bibl. și de Mis. al B. O. R., Buc. 2000.
 16. Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, ed. Mirt. Olteniei, Craiova, 1986.